ยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชน สู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์

Development strategy of cultural transfer from people organization to youths by using applied community development process

ภัทริยา สุวรรณบูรณ์[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระ บวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์และ ใช้ศึกษาผลการทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชน ประยุกต์ โดยการวิจัยและพัฒนา ประชากรในการวิจัยได้แก่นักเรียนในโรงเรียนวัดหาดทราย (เรือนมั่นนิรมิต) อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือองค์กรประชาชน และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย การเก็บข้อมูลใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกตนเอง แบบสังเกตและแบบทดสอบ การเก็บข้อมูลเชิงสถิติอธิบายเสริมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่าย ทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ที่สร้างขึ้นนี้สามารถแก้ไขปัญหาวิจัยในการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ได้ 2) ผลการทดลองยุทธศาสตร์การถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ ด้านกระบวนการพัฒนาชุมชนที่นำมาประยุกต์ใช้พบว่าด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆในท้องถิ่นมีระดับของการมีส่วนร่วมในทุกด้านสูง และด้านการพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนหลังการนำกระบวนการพัฒนาชุมช นมาประยุกต์ใช้เกิดผลในระดับสูงเช่นกันคือเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้ยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ความรู้ที่ค้นพบคือ ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในการธำรงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนยาวนาน

คำสำคัญ: องค์กรประชาชน กระบวนการพัฒนาชุมชน

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to create a development strategy for cultural transfers from people organizations to youths by using applied community development process and 2) to study the results of testing the created strategy in which research and development methods were used. The research was conducted in the academic year 2012 with a sample group selected from the students of Wat Had Saischool (Ruean Man Niramit) in Educational Service Area 2, Ban Lad District, Phetchaburi Province. A mixed method between qualitative and quantitative research was employed involving 2 groups of key informants, people organizations and student group which was the target group. Data were collected through focused group discussion, interview, questionnaire, notes, observation form and test. The statistical data collected for supporting qualitative data in data analysis were percentage, average, standard deviation and t-test.

The findings showed that: 1) The created development strategy for cultural transfers from people organizations to youths by using applied community development process had solved the problem of the research. 2) The result of testing the created strategy revealed that 1) In terms of the community development process applied, the local organizations had high participatory level in all aspects of participation 2) Regarding to the development of cultural transfers of the people organizations after adopting applied community development process, it also gave the result at high level i.e., the youths had higher knowledge and understanding about local cultures than before utilizing the strategy at the statistically significant level of 0.01.The knowledge found concludes that the cultural transfers of people organizations by using community development process is a way of adjusting their thoughts and behaviors to participate and feel of ownership in maintaining the local cultures as cultural heritage forever.

Keywords: people organization, community development process

ความเป็นมาของปัญหา

ในสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นสังคมที่ ก้าวหน้าด้านข้อมูลข่าวสาร มีการเผยแพร่ด้วยเทคโนโลยีระดับสูง (High technology) ทั้งจากประเทศโลกตะวันตกและประเทศโลกตะวันออก ซึ่งต่างก็มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ มีสัญลักษณ์มีวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของประเทศนั้นและมีการเผยแพร่ให้ทั่วโลกได้รับรู้ ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของประเทศทั่วโลกโดยกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยเช่นกัน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ไหลบ่าไปอย่างยากที่จะปิดกั้นมีผลต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละประเทศ ในลักษณะของโลกไร้พรมแดน ทำให้รูปแบบการดำรงชีวิต การทำธุรกิจ การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา , 2554) ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับทั้งผลดีและผลเสียจากกระแสโลกนี้

ปัญหาการพัฒนาได้ทำลายสภาพความเป็นอยู่ที่ดีงามในสังคมดั้งเดิม สร้างปั ญหาให้กับสังคม

เพิ่มขึ้น เกิดการสูญเสียวัฒนธรรม ค่านิยม วิถีชีวิตดีงามของชุมชน (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ , 2536) รวมทั้งไม่เห็นถึงคุณค่าหรือความสำคัญของวัฒนธรรมเดิมซึ่งเป็นมรดกชาติที่มีจุดกำเนิดมาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป สถาบันครอบครัว ชุมชน การศึกษา และศาสนา ที่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้แต่ไม่ได้ให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เห็นถึงคุณค่าหรือความสำคัญของวัฒนธรรมที่อาจทำให้มรดกชาติต้องสูญหายไป (ขวัญนภา สุขคร , 2549) จังหวัดเพชรบุรีก็เป็นสังคมระดับท้องถิ่นอีกจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีได้ชื่อว่ามีชื่อเสียงในหลายๆ ด้าน ทั้งสถานที่สำคัญสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาหาร ผลไม้และศิลปกรรม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาปัตยกรรมดั้งเดิมศิลปะการแสดง (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2553) การถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ยังมีไม่มากนัก ในขณะที่ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังไม่เป็นที่ยอมรับและสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนจนถึงขั้นรักษาหรือดำรงไว้ได้อย่างยั่งยืนทำ ให้กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนต้องการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นได้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและ ต้องการดำรงวัฒนธรรมของท้องถิ่นอันเป็นวัฒนธรรมไทยให้อยู่คู่จังหวัดเพชรบุรีอย่างยั่งยืนต่อไป (ทองพูน อินทร์เนตร (สัมภาษณ์) 20 กรกฎาคม2555) จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบยุทธศาสตร์ แก้ไขปัญหาในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชน พร้อมการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรม ท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชน (Cary, Lee J, 1970) ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน (สุรศักดิ์ อินแถลงและคณะ, 2549).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากาถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์

2. เพื่อศึกษาผลของยุทธศาสตร์การ ถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชน ด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่

1. ประชากรเป็นเยาวชนในสถานศึกษา คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนวัดหาดทราย (เรือนมั่นนิรมิต)ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนในชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 39 คน ตั้งอยู่ในบริเวณวัดหาดทราย ตำบลท่าเสน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 จำนวน 32 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิง

ปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และเสริมด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชน แบบบันทึกการสังเกต เครื่องบันทึกเสียงแ ละภาพ ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การติดตาม การสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในส่วนข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน การจัดสนทนากลุ่ม(Focus group) ร่วมกับการ์ดเทคนิค(Card technique)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเสริมด้วยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และการเตรียมตัวผู้ ช่วยผู้วิจัยด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และเสริมด้วยความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงสถิติ พร้อมสร้างทีมงาน

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงการดำเนินการวิจัยในสองส่วนคือการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนแรกเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์กรประชาชนในท้องถิ่นซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์โดยการสร้างความสัมพันธ์ การชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดทำโครงร่างแบบวัด การใช้เครื่องบันทึกเสียง การบันทึกภาพและการสังเกต โดยผู้วิจัยใช้การสังเกต 2 แบบ ได้แก่ การสังเกตแบบไม่มีปฏิสัมพันธ์และการสังเกตแบบมีปฏิสัมพันธ์และผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากการเปรียบเทียบผลการพัฒนาก่อนและหลังการได้รับยุทธศาสตร์(Pre-post test) ของกลุ่มตัวอย่าง และผลการพัฒนาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการตรวจสอบความเที่ยงตรงความครบถ้วนของข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลจากการสนทนากลุ่มและสังเกต นำข้อมู ลมาบันทึกรายบุคคลและนำมาสรุปรวมอีกครั้งพร้อมข้อวิเคราะห์และข้อคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดทำรูปแบบการดำเนินงานและวางยุทธศาสตร์และเป็นข้อมูลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถ่ายทอดวัฒนธรรมขององค์กรประชาชน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มนักเรียน ผู้วิจัยนำมาบันทึกพฤติกรรมตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังการดำเนินการนำมาสรุป พร้อมข้อวิเคราะห์ ร่วมกับการสังเกต การประเมินผลการดำเนินงานของวิทยากร และองค์กรประชาชน ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น และวิเคราะห์การเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่นของเยาวชนด้วยการวัดคุณลักษณะจิตพิสัย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data)

เป็นข้อมูลที่นำมาใช้อธิบายเสริมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียน และแบบวัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชน ใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistic) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่า

ร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชน ด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ประกอบด้วย3 หน่วยระบบทำงาน พบว่า

1. การเตรียมชุมชน จากการประสานการทำวิจัยในองค์กรประชาชน 6 ภาคส่วนคือ 1) ภาคส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ผู้สูงอายุในท้องถิ่น ผู้มีประสบการณ์ในการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่นและผู้ร่วมสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ภาคส่วนประชาชนในท้องถิ่นและผู้ปกครองนักเรียน3) ภาคส่วนคณะกรรมการสถานศึกษา คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูในโรงเรียนเป้าหมายและตัวแทนนักเรียนในชั้นประถมศึกษา 4) ภาคส่วนพระภิกษุสงฆ์ในวัดประจำท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งรวมการปฏิบัติศาสนกิจและรวมใจของประชาชนในท้องถิ่น กรรมการวัด หรือผู้แทนที่เป็นโยมอุปถากซึ่งเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางศาสนาในวัด 5) ภาคส่วน คณะกรรมการชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท้องถิ่นทั้งสองฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี ที่อยู่ในเขตการบริหารของเทศบาลตำบลและขององค์การบริหารส่วนตำบล 6) ภาคส่วนนักพัฒนาชุมชนและนักวิชาการหรือผู้มีความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรมและมีประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมหรือการธำรงรักษาวัฒนธรรมและการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการนำกระบวนการพัฒนาชุมชนที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการดำเนินงานทุกขั้นตอนและได้นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเข้าสู่ระบบการวิจัย คือ “บวร” ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ด้วยวิธีการจัด การสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดความต้องการจำเป็นของแต่ละภาคส่วน เกี่ยวกับการพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมได้ข้อมูลความเป็นมาของวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดมาเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนสองฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีคือการเห่เรือซึ่งเมื่อแม่น้ำเพชรบุรีเริ่มแห้งขอดลง ไม่สามารถนำเรือลงพายในแม่น้ำได้ จึงได้ดัดแปลงจากการพายเรือในน้ำมาเป็นพายเรือบนบก มีชื่ อเรียกการแสดงว่า “เห่เรือบก” และได้ผ่านพ้นมาเป็นเวลาเกือบ 20 ปีวัฒนธรรมประเพณีนี้กำลังจะถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมใหม่จากสื่อเทคโนโลยี โดยขาดผู้สืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ คณะกรรมการชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างเห็นว่าควรให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมการเห่เรือบกของท้องถิ่นให้กับกลุ่มเยาวชนของท้องถิ่น คือเด็กนักเรียนในโรงเรียนประจำท้องถิ่น โดยองค์กรประชาชนและชุมชนจะเป็นผู้ดูแลและรับไว้เป็นกิจกรรมของชุมชน

2. การถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยองค์กรประชาชน ได้ดำเนินการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นการเห่เรือบกให้กับเยาวช นคือนักเรียนในโรงเรียนวัดหาดทราย (เรือนมั่นนิรมิต) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาของชุมชนสองฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี จำนวน 32 คน โดยได้นำการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นมาลงในตารางการเรียนการสอนภาคการศึกษาปกติของนักเรียน วิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ภูมิปัญญาท้ องถิ่น) ซึ่งเป็นการเรียนร่วมกันทุกชั้นเรียน ตลอดภาคการศึกษา รวม 4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์ ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมงการเรียนมีคณะวิทยากร ทั้งวิทยากรหลัก และวิทยากรผู้ช่วยใช้เทคนิควิธีในการถ่ายทอดที่มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบพ่อแม่ ปู่ ย่า ตายาย สอนลูกหลาน ตามลักษณะของการขัดเกลาทางสังคม ใช้รูปแบบการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยเน้นการปฏิบัติจริงของนักเรียน ซึ่งมีวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นตัวแบบ และเรียนรู้

โดยการเลียนแบบ มีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนเพื่อเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

3. การติดตามและประเมินผล มีการทดสอบความรู้ความเข้าใจความสามารถ ของกลุ่มเป้าหมายการสอบถามและสัมภาษณ์ โดยผู้วิจั ย กรรมการฝ่ายวัฒนธรรมชุมชน และวิทยากร พบว่า ในการทดสอบความรู้ความเข้าใจและความสามารถของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลังการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวัฒนธรรมท้องถิ่นการเห่เรือบก นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการทดลองยุทธศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังภาพในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.56	0.91	9.56	0.72	44.54**

**p< .01

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองกับกลุ่มควบคุม

	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
โรงเรียนทดลอง	32	3.56	0.91	9.56	0.72	28.44**
โรงเรียนควบคุม	32	3.84	0.81	4.31	0.93	

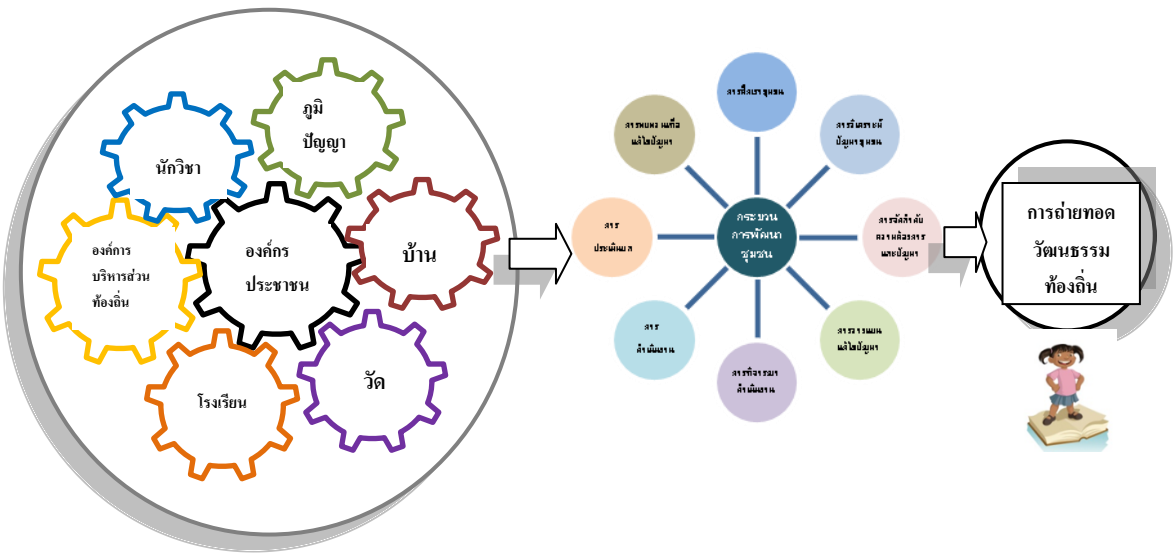
**p< .01

การประเมินผลนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมตามการประเมินด้านจิตพิสัย (Affective domain) พบว่านักเรียนมีการยอมรับการตอบสนองและการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นในด้านก ารติดตามผลและประเมินพฤติกรรมจากการสอบถามและสัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งก่อนการฝึกอบรม พบว่ามีความสนใจจะเข้าร่วมโครงการ ในขณะการฝึกอบรมหรือระหว่างการฝึกอบรม มีความพร้อมในการร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกให้บุคคลทั่วไปได้เห็นถึงความสำเร็ จจากการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรม มีการทบทวนความรู้และซักซ้อมอย่างสนใจและสนุกสนานมีความมั่นใจและกล้าแสดงต่อหน้าชุมชนในเวทีการแสดงท้องถิ่น และได้รับการประเมิน

จากคณะวิทยากรหลักและวิทยากรผู้ช่วย ให้ผ่านด้วยคะแนน 100 คะแนนเต็ม

ผลการวิจัยตามกรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาชุ มชนโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชน (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ , 2550) ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ ในเชิงสถิติ การจัดเก็บข้อมูลจากแบบวัดการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชนในกิจกรรมการถ่ายท อดวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนอยู่ในระดับสูงคือร้อยละ 85 ผลการวิจัยนี้เป็นผลมาจากการทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ได้ส่งผล ให้แก้ไขปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ที่ร่วมกันเสริมสร้างพลังในการอนุรักษ์ และถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้เป็นมรดกของเยาวชนในรุ่นต่อๆ ไป เนื่องจากการตอบรับกระแสสังคม กระแสโลกที่เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ ที่แพร่กระจายด้วยความพยายามที่จะให้โลกทั้งโลกมีมาตรฐานเดียวกันให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว ตื่นตาเร้าใจ มีการแข่งขันสูง เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขององค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น ก่อให้เกิดพลังท้องถิ่นจากกระบวนการ พัฒนาชุมชนที่ใช้หลัก การมีส่วนร่วมเป็นตัวนำจะเป็นพลังปกป้อง วัฒนธรรมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ได้ (จริน ศิริ , 2549) เยาวชนมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างจริงจัง ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความตระหนักในการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่เยาวชน ตาม รูปแบบยุทธศาสตร์ การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ดังต่อไปนี้

รูปแบบยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวช นด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ได้ใช้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนสู่เยาวชนด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนประยุกต์ ที่สามารถบรรลุเป้าหมาย โดยสนับสนุนกระบวนการพัฒนาชุมชนที่นำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์หลักซึ่ง เน้นหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชน(ยัสมะห์ มากาลียา, 2551) และทุกภาคส่วนในท้องถิ่น ได้แก่ บวร หมายถึง บ้านวัด โรงเรียน และสอดคล้อง ตามทฤษฎีหน้าที่นิย ม ที่กล่าวถึง โครงสร้าง สังคม ที่ดี ต้องมี การ เอื้ออำนวย ระหว่างกัน เพื่อรักษ าดุลยภาพ โดยขนบธรรมเนียม ประเพณีและสถาบันต่างๆ มีหน้าที่สนับสนุนระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ระบบสังคมและวัฒนธรรมควรมีหน้าที่เป็นสื่อกลางให้สมาชิกในสังคมสามารถปรับตัวจนเข้ากับสภาพแวดล้อ ม (สนธยา พลศรี , 2547) สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่ กระจายที่พบว่าการกระจายของวัฒนธรรมจากต่างชาติเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีเทคโนโลยีและการสื่อสาร ที่ทันสมัย เป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในลำดับต้น ที่ทำให้คนไทยขาดการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย อีกทั้งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่คนรุ่นก่อนได้สร้างสรรค์กันมานานห ลายชั่วอายุคนกำลังค่อยๆ สูญหายไปและสอดคล้องกับแนวคิดการขัดเกลาทางสังคมและแนวคิดการถ่ายทอดวัฒนธรรม (สุวรรณา วังโสภณ , 2547)ที่กล่าวถึงความต้องการของสังคมที่ต้องการให้เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคมสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ (2549) ที่พบในงานวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการจัดการองค์กรชุมชนเพื่อการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ว่าเทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้ในก ารสร้างการเรียนรู้ในชุมชน คือ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นวิธีการที่ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้บอกเล่าถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนอุดมการณ์ สำนึกท้องถิ่น และการเกื้อกูลกันของเครือข่ายชาวบ้าน เพื่อเยาวชนจะได้ไม่ หลงไปตามกระแสบริโภคนิยมและวิถีชีวิตแบบทุนนิยม เยาวชนมีความสนใจท้องถิ่นและร่วมกันพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองได้และให้มีการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติจริงโดยให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งยังสอดคล้องตามทฤษฎีการเรียนรู้ (Bandura,1986) ที่เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ความคิด จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้ เทคโนโลยี การเรียนรู้การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ เด็กมีการเรียนรู้โด ยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เรียนรู้จากการปฏิบัติการ และมีการประเมินจิตพิสัย (Affective domain) ที่วัดระดับคุณลักษณะจากการเรียนรู้ ในระดับการรับ ระดับการตอบสนอง และระดับการเห็นคุณค่าของเด็ก สอดคล้องตามทฤษฎีแรงจูงใจที่ใช้การเสริมแรงทาง บวกเป็นการให้สิ่งที่จะช่ วยเพิ่ม แนวโน้มของการตอบสนอง รวมถึงสอดคล้องตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์, 2555)ที่กล่าวถึงการต้องการเป็นที่ ยอมรับ ของสังคม ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญนภา สุขคร (2549)ในเรื่องแนวทาง การบริหารงานภาครัฐในการธำรงเอกลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนา ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของเจ้าของวัฒนธรรม(Local participation link) ไว้ว่า การมีส่วนร่วมของเจ้าของวัฒนธรรมนั้นจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นหรือเจ้าของวัฒนธรรมในทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย

การถ่า ยทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย การใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนนำมาประยุกต์ กับการให้การเรียนรู้ การฝึกอบรมแก่เยาวชนในท้องถิ่น ร่วมกับใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจัดตั้งเป็นองค์กรประชาชน และ การ ใช้รูปแบบ ยุทธศาสตร์การพัฒนา มีการใช้ระบบทำงานยุทธศาสตร์ 3 หน่วยร ะบบ คือ 1) การเตรียมชุมชน 2) การถ่ายทอดวัฒนธรรม และ 3) การติดตามและประเมินผล พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรประชาชนอยู่ในระดับสูงและในการทดสอบความรู้ความเข้าใจและความสามารถของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลังการเข้าร่วมโค รงการฝึกอบรมวัฒนธรรมท้องถิ่นการเห่เรือบก นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการทดลองยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ท้องถิ่นสามารถนำเอากระบวนการพัฒนาชุมชนและหลักการมีส่วนร่วมในรูปแบบ “องค์กรประชาชน ” ไปใช้ โดยผสมผสานกับการใช้ รูปแบบ (Model) ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามตัวแบบของ เฉลียว บุรีภักดี (2549) ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎี วิธีการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบมาเป็นฐานในการคิดสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ การพัฒนาตามที่ผู้วิจัยใช้ในก ารวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ การดำเนินงานด้านการพัฒนาของท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

2. ท้องถิ่นสามารถสร้าง “วิทยากรจิ๋ว ”จากเยาวชนที่ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว เพื่อขยายเครือข่ายการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นไปยังท้องถิ่นอื่น ให้เป็นการล ะเล่นทางศิลปวัฒนธรรมไทย ประจำจังหวัดได้

3. ในท้องถิ่นที่ มีปัญหาด้าน วัฒนธรรม ที่คล้ายคลึงกันควรมีการจัดตั้งองค์กรประชาชนและควรมีการนำเอารูปแบบยุทธศาสตร์นี้ไปเผยแพร่เป็นแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและนำไปประยุกต์ใช้

4. ในการสืบสาน ขยายผลการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้ องถิ่นเห่เรือบกนี้ ควรมีการนำรูปแบบการสอนการถ่ายทอดการเห่เรือบกไปเป็นคู่มือการสอนให้แก่นักเรียนในรุ่นต่อๆ ไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยถึงการประยุกต์คือการปรับหรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ในด้านอื่นๆ แก่ชุมชนและสังคม

2. ควรมีการนำเอากระบวนการพัฒนาชุมชนและหลักการมีส่วนร่วมโดยการจัดตั้งองค์กรประชาชนไปใช้โดยผสมผสานกับการ ใช้รูปแบบ (Model) ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามตัวแบบของ เฉลียว บุรีภักดี ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎี วิธีการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบมาเป็นฐานในการคิดสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนา ไปใช้ในการจัดทำการ วิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาของท้องถิ่นเช่น การสร้างท้องถิ่นให้เ ป็นท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง

3. การเริ่มต้นพัฒนาบุคลากร หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่สามารถทำได้ง่ายและเกิดผลยั่งยืนยาวนาน จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตขึ้นเป็นประชากรที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อเป็นฐานรองรับการพัฒนาสิ่งต่างๆ ที่จะหลั่งไหลเข้ามาในประเทศ สังคม ท้องถิ่นตามกระแส

โลกาภิวัตน์ดังนั้นการวิจัยเรื่องต่างๆ ควรมีกลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งเป็นเด็ก หรือเยาวชนเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับผู้ที่จะเติบโตเป็นประชากรของสังคมประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ .(2536). **เพชรในเพชรบุรี**. โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงอุตสาหกรรม .(2553). **การศึกษาอัตลักษณ์ SMEs (Small and Medium Enterprises) วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม ทั่วประเทศของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.)**

ขวัญนภา สุขคร . (2549). **แนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการธำรงค์อัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนา** . ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการจัดการดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

จริน ศิริ . (2549). **การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานการพัฒนา : กรณีชุมชนเมืองกิ๊ด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่** . ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยแม่โจ้. นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล

เฉลียว บุรีภักดี . (2549). คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ . (2550). **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**.กรุงเทพฯบริษัทรำไพเพรสจำกัด

ยัสมะห์ มากาลียา.(2551). **องค์กรประชาชนต่อการพัฒนาสังคม (การพัฒนาองค์กรประชาชน).**มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สนธยา พลศรี . (2547). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมลลักษณ์.กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ .(2549). **กระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการจัดการองค์กรชุมชนเพื่อการพัฒนาตนเอง**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ . (2555). **จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้** .มหาวิทยาลัยราชภัฏพชรบุรี.

สุรศักดิ์ อินแถลงและคณะ.(2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบ้านน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน** . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สุวรรณา วังโสภณ.(2547). **การศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น** . วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา .(2554).**ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน 5 ปีข้างหน้า**. วารสารศึกษาไทย.

Bandura.(1986).Social Foundations of Thought and Action. New Jersey :Pentric-Hall,Inc.

Cary, Lee J. (1970). **CommunityDevenlopment as a Process**. Columbia. Missouri : University of Missouri Press.